

Еволюція юридичної відповідальності у сфері дозвільної діяльності у радянській Україні

У статті окреслено засади становлення системи юридичної відповідальності у сфері дозвільної діяльності органів внутрішніх справ у радянські часи, визначено відповідні правозастосовні завдання, права, обов'язки та форми діяльності підрозділів з видачі відповідних дозволів, а також проаналізовано організацію діяльності дозвільної системи того періоду.

Ключові слова: дозвільна діяльність, органи внутрішніх справ, компетенція, юридична відповідальність, дозвільна система.

В статье определены основы становления системы юридической ответственности в сфере разрешительной деятельности органов внутренних дел в советский период, определены соответствующие правоприменительные задачи, права, обязанности и формы деятельности подразделений по выдаче разрешений, а также проанализировано организацию деятельности разрешительной системы того периода.

Ключевые слова: разрешительная деятельность, органы внутренних дел, компетенция, юридическая ответственность, разрешительная система.

In the article grounds of arising the system of legal responsibility in area of permissive activity of bodies of internal affairs in soviet times are watched. Author sets coherent legal enforcing tasks, rights, duties and forms of activity of subdivisions from delivery of permissions, and also organization of activity of the soviet permissive system is analyzed.

Keywords: permissive activity, bodies of internal affairs, competence, legal responsibility, permissive system.

Постановка проблеми. Десятиріччя існування радянської держави став часом організації дозвільної діяльності органів внутрішніх справ. У зв'язку з тим, що відповідні функції, але в обмеженому вигляді, органи МВС України здійснюють досі, не зменшується актуальність дослідження реальних причин та наслідків запровадження дозвільної діяльності в СРСР. Всебічне дослідження специфіки юридичної відповідальності у сфері здійснення дозвільної системи потребує на аналіз її правових основ, правового статусу та компетенції органів відповідної юрисдикції. У той же час складність дослідження юридичної відповідальності у сфері здійснення дозвільної системи зумовлена неповною системністю сукупності нормативно-правових актів, які регламентували дозвільну діяльність за часів існування СРСР.

Формулювання цілей статті, постановка завдання. Метою цієї статті є проведення аналізу механізмів юридичної відповідальності у сфері дозвільної діяльності у радянські часи. Її завдання полягають у визначенні специфіки еволюції форм такої відповідальності, органів, що мали правозастосовну компетенцію у цій сфері, практики притягнення до цієї відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правових засад юридичної відповідальності у радянській державі свою увагу приділяли такі вчені як Б.Л. Лазарев, С.С. Алексєєв, Д.М. Бахрах, І.А. Азовкін, О.В. Міцкевич тощо. Водночас питання діяльності дозвільної системи органів у радянські часи висвітлювалися такими вченими-юристами, як О.В. Харитонов, Ю.П. Тимашев, А.В. Луговська, І.Г. Кириченко, Ю.М. Козлов та ін. Водночас досліджень специфіки юридичної відповідальності у цій сфері у вітчизняній правовій доктрині досі не провадилося.

Виклад основного матеріалу. Варто додати, що забезпечення дозвільного

порядку обігу низки об'єктів мало в радянській державі взагалі та в радянській Україні (УСРР, УРСР) зокрема мало не лише адміністративне, але й кримінальне забезпечення.

Кримінальний кодекс (далі – КК) УСРР від 23 серпня 1922 р. у главі VIII «Порушення правил, що охороняють народне здоров'я, громадську безпеку та публічний порядок» передбачив декілька норм, що мають пряме відношення до обігу заборонених у радянській державі речей або видів діяльності. Так, за ст. 220 зберігання вогнепальної зброї без належного дозволу мало каратися примусовими роботами; за ст. 225 порушення правил та обов'язкових постанов для відкриття та експлуатації типографій та літографій каралося примусовими роботами, або штрафом до 300 карбованців золотом [1]. Цікаво, що у КК РРФСР від 26 травня 1922 р. відповідні норми були відсутніми, проте у ст. 93 встановлювалася відповідальність за виготовлення, придбання, зберігання або збут вибухівки або снарядів без дозволу «якщо не доведено злочинну мету цих діянь».

У КК УСРР 1927 р. питання відповідальності у цій сфері регламентувалися детальніше [2]. На посилення відповідальності у цій сфері вплинуло й ухвалення ЦВК та РНК СРСР постанови від 6 лютого 1929 р. «Про посилення кримінальної відповідальності за розкрадання зброї та вогнепальних припасів» [3]. На підставі п. 5 ст. 9 Положення про Наркомат юстиції УСРР 1929 р., постанови ЦВК та РНК СРСР від 12 грудня 1924 р., ст. 196 Кримінального кодексу (далі – КК) УСРР, п. 46 ст. 72 АК УСРР владою республіки 28 вересня 1929 р. було прийнято постанову «Про відповідальність за незаконне зберігання вогнепальної зброї». У цій постанові йшлося про можливість притягнення за ст. 196 КК УСРР за незаконне зберігання зброї інших, ніж армійська, зразків, а також «зіпсованої» вогнепальної зброї – обрізів, куцаків тощо. Водночас зберігання мисливської зброї та зброї, яку не можна використовувати для озброєння армії, визначалося у цій постанові не як злочин, а як адміністративне правопорушення [4].

Варто вказати, що КК УСРР 1927 р. розширив перелік форм притягнення до відповідальності у сфері порушення відповідних адміністративних режимів. Так, у ст. 126 цього КК встановлювалася відповідальність за порушення положень і правил про державні монополії у формі позбавлення волі до двох років з конфіскацією усього або частини майна або штраф до 3000 карбованців. У ст. 129 цього КК передбачалася відповідальність за виготовлення, зберігання, придбання або збут, збут у якості промислу продуктів, матеріалів та виробів, відносно яких є спеціальна заборона або обмеження – у формі позбавлення волі до двох років з конфіскацією усього або частини майна або без неї [2].

Розділ КК 1927 р. «Порушення правил, що охороняють народне здоров'я, громадську безпеку і публічний порядок» містив у собі ст. 192, за якою придбання, зберігання, виготовлення та збут сильнодіючих отруйних речовин без дозволу або порушення встановлених правил виробництва, зберігання, відпуску та обліку, перевезення сильнодіючих та отруйних речовин тягло позбавлення волі до п'яти років з конфіскацією речовин. У ст. 196 цього розділу встановлювалося, що виготовлення, зберігання, збут, купівля вибухових речовин або снарядів, вогнепальної (крім мисливської) зброї без належного дозволу, а так само виготовлення, зберігання, збут та носіння холодної зброї без дозволу НКВС у встановленому порядку – карається позбавленням волі до п'яти років з конфіскацією (криміналізація обігу холодної зброї відбулася шляхом внесення змін у цей КК від 4 травня 1934 р.).

Також слід вказати на ст. 200 КК УСРР 1927 р., за якою за порушення правил про порядок відкриття та експлуатації друкарень, літографій та інших поліграфічних підприємств, а також закладів, що виготовляють знаки, емблеми, штемпелі тощо

передбачалася відповідальність у форматі виправно-трудоих робіт до 3 місяців або штрафу до 300 карбованців [2].

Схвалення КК УРСР 1960 р. змінило ситуацію з криміналізацією відповідних порушень у бік певної лібералізації. Так, ст. 222 цього КК передбачала кримінальну відповідальність за носіння, зберігання, придбання, виготовлення або збут вогне-стрільної зброї (крім гладкоствольної), бойових припасів або вибухових речовин без відповідного дозволу. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 27 червня 1961 р. № 342а-05 було зроблено уточнення, за яким до предмету відповідного злочину не включалася лише мисливська гладкоствольна зброя [5].

Указ Президії Верховної Ради УРСР від 14 жовтня 1974 р. № 3130-VIII передбачив відповідальність за відповідні порушення у формі позбавлення волі на строк до п'яти років. При цьому фіксувалося, що особа, яка добровільно здала вогне-стрільну зброю, бойові припаси або вибухові речовини, що зберігались у неї без відповідного дозволу, звільняється від кримінальної відповідальності. Також у ч. 3 цієї статті встановлювалася спеціальна відповідальність за носіння, виготовлення або збут кинджалів, фінських ножів або іншої холодної зброї без відповідного дозволу — у форматі позбавлення волі на строк до трьох років, або виправних робіт на строк до одного року, або штрафу у розмірі до ста карбованців [6]. Указом Президії Верховної УРСР від 12 січня 1983 р. № 4571-X максимальний термін виправних робіт за цей злочин було подовжено до двох років [7].

Також варто вказати на ст. 148 КК УРСР «Заняття забороненим промислом», яку було запроваджено указом Президії Верховної Ради УРСР від 10 вересня 1962 р. № 461а-06 до КК УРСР 1960 р. було внесено ст. 148. Ця стаття встановила відповідальність за виготовлення, переробку або зберігання для збуту і самий збут у вигляді промислу продуктів, матеріалів і виробів, щодо яких є спеціальна заборона, а тож за заняття «іншими забороненими промислами», якщо це діяння не тягне адміністративної відповідальності або коли воно вчинене після застосування за такі ж дії заходів адміністративного впливу. Покарання за таке порушення визначалося у форматі виправних робіт на строк до одного року або штрафу у розмірі до 300 карбованців; вчинення відповідних дій у значних розмірах або з використанням найманої праці, а так само особою, раніше судимою за заняття забороненим промислом тягло позбавлення волі на строк до чотирьох років з конфіскацією майна або без конфіскації [8].

Указом Президії Верховної Ради УРСР від 27 червня 1986 р. № 2444-XI ст. 148 КК УРСР було перейменовано у «Заняття забороненими видами індивідуальної трудової діяльності». За новою редакцією відповідальність у форматі виправних робіт на строк до двох років або штрафу в розмірі від 200 до 1000 карбованців, з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини наставала за заняття кустарно-ремісничим промислом або іншою індивідуальною трудовою діяльністю, щодо яких є спеціальна заборона, вчинене протягом року після накладення адміністративного стягнення за таке ж порушення. Обтяжуючи обставини у ч. 2 ст. 148 відтворювали їх попередній формат, запроваджений у 1962 р., але відповідальність було посилено — до п'яти років позбавлення волі з обов'язковою конфіскацією майна [9].

Додатково слід вказати, що указом Президії Верховної Ради УРСР від 14 квітня 1988 р. № 5723-11 було криміналізоване незаконне придбання, зберігання, використання, передача або руйнування радіоактивних матеріалів (ст. 228-2) та порушення правил зберігання, використання, обліку, перевозки радіоактивних матеріалів (ст. 228-5), що було вмотивовано не стільки зміною ситуації у дозвільній системі, скільки наслідками Чорнобильської катастрофи.

Аналіз форм та механізмів адміністративної відповідальності за порушення у сфері дозвільної діяльності ускладнюється через тривалу відсутність кодифікації радянського законодавства про адміністративні правопорушення. Цікаво, що наявність АК УСРР на таку кодифікацію не впливала, адже АК УСРР не стільки мав метою визначити склади адміністративних правопорушень, скільки був націлений на делегування відповідної компетенції адміністративним органам управління. У ст. 72 АК УСРР в редакції 1927 р. було передбачено право адміністративних відділів окружних виконкомів та адміністративно-міліцейських відділень районних виконкомів накладати заходи адміністративного стягнення, зокрема, за таке «маловажне правопорушення», як зберігання вогнепальної зброї невійськового зразку без дозволу або реєстрації у встановленому порядку, а також за зберігання порошу у межах, що перевищують потребу мисливця.

АК УСРР чітко не встановив розміри відповідальності за це порушення, але згідно з нормами ст.ст. 73, 47 цього кодексу, така відповідальність не мала перевищувати штрафу у 100 карбованців, примусових робіт терміном до 1 місяця або арешту на термін не більше двох тижнів. У примітці до п. «в» ч. 1 ст. 72 АК УСРР вказувалося, що винесення стягнення за таке порушення може супроводжуватися вилученням зброї або порошу у порушника, їх продажем із публічних торгів; при цьому отримані кошти мали бути повернутими порушнику із утриманням накладеного штрафу й витрат, пов'язаних із реалізацією зброї [10].

Зміни адміністративного законодавства УСРР, що знайшли власне відбиття у внесенні змін до АК УСРР 1927 р., про що свідчить його видання 1935 р. За ці роки було істотно розширено перелік складів «малозначних правопорушень», передбачених ст. 72 АК УСРР. Зокрема, було встановлено таку відповідальність: за полювання без свідоцтва, за відкриття чинності товариств, спілок та їх об'єднань, клубів без дозволу; за скликання без дозволу з'їздів, конференцій, нарад, зборів; за влаштування без дозволу походів та маніфестацій; за скликання без дозволу релігійних походів та зборів; за влаштування лотерей без дозволу; за влаштування без дозволу радіоустановок та користування ними та ретрансляційним обладнанням; за вжиття без належного права печаток та штампів; за виготовлення майстернями без дозволу печаток з державним гербом; за відкриття без дозволу промислових підприємств; за здійснення торгівлі без дозволу; за схов без дозволу чи реєстрації мисливської зброї або порошу (конфісковану зброєю органи міліції мали передавати спортивним організаціям). Притягувати до відповідальності за ці порушення мали адміністративні органи (насамперед міліція) та сільські ради [11].

У новій редакції ст. 174 АК УСРР встановлювалося, що конфіскація у адміністративному порядку речей, вилучених з майново-правового обігу та інших речей, що підлягають такої конфіскації за законодавством, мало провадитись за постановами начальників районної або міської міліції, якщо особи, у яких виявлено такі речі не доведуть свого права на володіння ними або «якщо в необхідних випадках вони не матимуть відповідного дозволу». Ці положення не стосувалося іноземної валюти, золоті та срібної дореволюційної монети, які конфісковувалися за спеціальним порядком [11].

Після фактичного скасування АК 1927 р. наприкінці 50-х рр. ХХ ст. адміністративна відповідальність у сфері порушення правил дозвільної системи, що склалася, встановлювалася окремими законодавчими актами. Наприклад, указом Президії Верховної Ради УРСР від 16 лютого 1978 р. № 3085-ІХ було встановлено адміністративну відповідальність у вигляді штрафу в розмірі до 30 карбованців за порушення порядку заняття кустарно-ремісничими промислами тягне за собою, до 50 карбованців – за заняття забороненими промислами, якщо це діяння не каралося в кримінальному порядку за

вказаною вище ст. 148 КК УРСР. Вказані штрафи мали накладатися адміністративними комісіями при виконавчих комітетах районних, міських рад на підставі актів про порушення, що подавалися до комісії фінансовими органами або органами внутрішніх справ [12].

Схвалений в 1984 р. Кодекс про адміністративні правопорушення УРСР (КпАП) сприяв кодифікації норм щодо адміністративної відповідальності за порушення дозвільної системи. Так, указом Президії Верховної Ради УРСР від 27 червня 1986 р. № 2444-ХІ до КпАП УРСР було внесено зміни, за якими порушення порядку заняття кустарно-ремісничими промислами та іншою індивідуальною трудовою діяльністю — тягло за собою накладення штрафу в розмірі від 50 до 100 карбованців з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини або без такої (ст. 164), така ж відповідальність передбачалася за заняття кустарно-ремісничим промислом або іншою індивідуальною трудовою діяльністю, щодо яких є спеціальна заборона (ст. 165 КпАП) [9]. Вказані норми застосовувалися у випадках виготовлення печаток, штампів, поліграфічної діяльності тощо з боку фізичних осіб.

Водночас у КпАП УРСР було запроваджено ст. 189, за якою порушення посадовими особами правил відкриття поліграфічних і штемпельно-граверних підприємств, придбання і збуту поліграфічного устаткування, розмножувальних апаратів, шрифтів і матриць — тягло за собою накладення штрафу в розмірі до ста карбованців. Порушення ж правил використання, обліку і зберігання поліграфічного устаткування, розмножувальних апаратів, шрифтів і матриць особами, відповідальними за додержання цих правил, — тягло за собою накладення штрафу в розмірі до 50 карбованців.

Також КпАП УРСР 1984 р. передбачав відповідальність за порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості (ст. 94) та за порушення правил і норм з ядерної та радіаційної безпеки при використанні джерел іонізуючого випромінювання (ст. 95). Але найбільшу (серед предметів та об'єктів дозвільної системи) увагу у цьому кодексі було приділено питанням зброї (ст.ст. 190-195 КпАП) [13]. За ст. 190 КпАП придбання, зберігання, передача іншим особам або продаж громадянами вогнепальної гладкоствольної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду (далі — легальна пневматична зброя) без дозволу органів внутрішніх справ — тягнули штраф у розмірі від 10 до 30 карбованців з конфіскацією зброї або без неї; рецидив протягом року передбачав накладення штрафу в розмірі від 20 до 50 карбованців з конфіскацією зброї.

За ст. 191 КпАП порушення правил зберігання, носіння або перевезення вогнепальної гладкоствольної мисливської чи холодної зброї, а також легальної пневматичної зброї і бойових припасів громадянами, які мали дозвіл органів внутрішніх справ на зберігання зазначеної зброї, — тягло за собою накладення штрафу в розмірі від 5 до 20 карбованців з оплатним вилученням зброї і бойових припасів або без такого; рецидив протягом року передбачав штраф у розмірі від 10 до 30 карбованців з конфіскацією зброї і бойових припасів або без такої [13].

За ст. 192 КпАП УРСР порушення громадянами встановлених строків реєстрації (перереєстрації) вогнепальної гладкоствольної мисливської чи холодної зброї, а також легальної пневматичної зброї або правил взяття їх на облік в органах внутрішніх справ у разі зміни місця проживання — тягло за собою попередження або накладення штрафу в розмірі від 5 до 20 карбованців. У ст. 193 КпАП було встановлено відповідальність за ухилення від реалізації вогнепальної гладкоствольної мисливської чи холодної зброї, а також легальної пневматичної зброї бойових припасів громадянами, у яких органами

внутрішніх справ було анульовано дозвіл на їх зберігання і носіння — у форматі штрафу розмірі від 5 до 20 карбованців з оплатним вилученням зброї і бойових припасів.

У ст. 194 КпАП УРСР було встановлено відповідальність за продаж працівниками торговельних підприємств (організацій) вогнепальної гладкоствольної мисливської чи холодної зброї, а також легальної пневматичної зброї і бойових припасів підприємствам, установам, організаціям та громадянам, що не мають на це відповідного дозволу органів внутрішніх справ, — у вигляді штрафу в розмірі від 10 до 50 карбованців; рецидив передбачав штраф в розмірі від 30 до 100 карбованців. У ст. 195 КпАП було встановлено відповідальність за порушення правил зберігання або перевезення вогнепальної чи холодної зброї, а також легальної пневматичної зброї і бойових припасів працівниками підприємств, установ, організацій, відповідальними за їх охорону, а так само використання ними зазначеної зброї і бойових припасів не за призначенням — у вигляді штрафу в розмірі від 10 до 50 карбованців; рецидив, як і у ст. 194, передбачав штраф в розмірі від 30 до 100 карбованців [13].

Таким чином можна побачити, що нарощування потужностей дозвільної системи та її спеціалізація на окремих об'єктах та предметах сприяли встановленню специфічних складів адміністративних правопорушень та злочинів у радянському праві. Відповідна нормативна база УРСР починаючи з 30-х років ХХ ст. повністю відповідала загальносоюзним стандартам та певною мірою відображала ті організаційні та правові механізми, що склалися у сфері дозвільної системи. Відмітними рисами еволюції відповідних інститутів кримінального та адміністративного права того періоду є їх поступове технічне удосконалення, кодифікація та узгодження між собою.

Варто вказати, що процедури дозвільної системи та відповідні повноваження органів, що її здійснюють, дозволяли відповідним посадовим особам застосовувати такі особливі заходи адміністративного впливу, як не надання або скасування дозволу на відповідну діяльність чи обіг предметів дозвільної системи; таке надання/скасування супроводжувалося й адміністративним вилученням відповідних предметів.

Так, відповідно до ст. 3 положення про відділи з видачі дозволів на зброю та копійовальні апарати 1951 р. відповідні спеціалізовані відділи управлінь міліції республік та областей мали здійснювати вилучення надлишків зброї в установах, підприємствах, навчальних закладах, а також вилучення зброї, що знаходиться в індивідуальному користуванні осіб, для яких вона у зв'язку зі змінами у службовому стані, не є необхідною. Водночас виявленням та вилученням зброї, що знаходиться у населення незаконно, за цим положенням, мали обійматися усі органи міліції [14].

В Інструкції про роботу органів внутрішніх справ по здійсненню дозвільної системи 1969 р. вказувалося, що у випадку виявлення порушень з цих питань має складатися акт (у вільній формі). В акті мала викладатися сутність виявлених недоліків, пропозиції та строки їх усунення; один екземпляр акту вручався керівнику підприємства, установи чи організації, а інший — представникам органів що здійснювали перевірку, для здійснення контролю за строками усунення недоліків. Водночас в інструкції 1969 р. вказувалося, що органи внутрішніх справ зобов'язані наполегливо добиватися через керівників підприємств, установ та організацій усунення виявлених недоліків, а в окремих випадках у встановленому порядку — вилучати предмети та речовини або закривати об'єкти дозвільної системи. При цьому вказувалося, що у тих випадках коли порушення мають склад адміністративного або кримінального вчинку, винні особи мають пригукуватися до адміністративної або кримінальної відповідальності [15].

Посібник дільничних інспекторів 70-х років ХХ ст. відзначав, що, отримавши інформацію

про порушення власниками рушниць правил зберігання та користування зброєю, або про допущені ними антигромадські прояви, дільничний інспектор міліції перевіряє, у чому конкретно виражається таке порушення і оформляє матеріали. Ці матеріали були підставою для вилучення мисливської рушниці та її здачі для реалізації; постанову про вилучення рушниці виносив дільничний інспектор міліції і при отриманні сигналу про те, що власник мисливської рушниці страждає психічним захворюванням [16, с. 50].

У Положенні про радянську міліцію 1973 р. міліції в цілях забезпечення виконання покладених на неї обов'язків надавалося право:

- закривати стрілецькі тири у випадках незабезпечення безпеки громадян і схоронності зброї та боєприпасів, що у них знаходяться;
- забороняти підприємствам, організаціям і установам придбання, збут, продаж, зберігання і перевезення зброї, боєприпасів, вибухових матеріалів, сильнодіючих отруйних і радіоактивних речовин у випадках порушення ними порядку збуту, відпустки, зберігання, обліку, використання та перевезень таких предметів і речовин;
- здійснювати в цих випадках вилучення зазначених предметів і речовин, опечатування складів, баз і сховищ;
- призупиняти частково або повністю діяльність піротехнічних підприємств, якщо в них не забезпечується безпека працівників та інших громадян;
- анулювати дозволи на зберігання вогнепальної зброї, видані громадянам, при порушенні ними правил зберігання та використання цієї зброї;
- вилучати у громадян вогнепальну зброю;
- забороняти функціонування поліграфічних і штемпельно-граверних підприємств, відкритих без відповідного дозволу;
- вилучати розмножувальну техніку, на придбання якої немає дозволу;
- вилучати печатки й штампи, виготовлені з порушенням встановленого порядку [17].

Висновки. Радянська дозвільна система передбачала низку форм кримінальної та адміністративної відповідальності за її порушення. Зокрема, цим питанням були присвячені ст. 220 та ст. 225 КК УСРР 1922 р.; ст. 72 АК УСРР 1927 р., ст.ст. 126, 129, 192, 196, 200 КК УСРР 1927 р.; ст. 148 та ст. 222 КК УРСР 1960 р.; ст.ст. 164, 165, 190-195 КпАП УРСР 1984 р. Провадження за цими злочинами й правопорушеннями здійснювалося органами внутрішніх справ; водночас форми та порядок притягнення до відповідальності у цій сфері були доволі варіативними; загальною рисою такої відповідальності слід вважати конфіскацію об'єктів дозвільної системи, як додаткову санкцію; особливістю санкцій у цій сфері став інститут оплачуваного вилучення об'єктів дозвільної системи в окремих випадках.

Передбачені в нормативних актах про дозвільну діяльність механізми встановлювали такі специфічні адміністративні форми відповідальності, як відмова у дозволі та позбавлення дозволу на певні види діяльності або об'єкти дозвільної системи. Відповідні права міліції щодо додаткових заходів адміністративного впливу щодо порушників дозвільної системи були також законодавчо передбачені у актах, що визначали статус самої міліції, таких, як Положення про радянську міліцію 1973 р. та ін. Фактичні показники свідчать про наявність на території УРСР десятків тисяч об'єктів дозвільної системи та сотні тисяч дозвільних об'єктів (насамперед мисливської зброї). Отже, відповідна система забезпечення функціонування дозвільної системи мала в радянській Україні величезний масштаб, якого вона не позбулася й досі. Обґрунтування доцільності та ефективності такого організаційно-управлінського рішення має стати підґрунтям для нових наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Уголовный кодекс УССР : утвержденный ВУЦИК 23 августа 1922 года // СУ УССР. — Харьков, 1922. — № 36. — Приложение к ст. 553. — С. 561-591.
2. Уголовный Кодекс У.С.С.Р : редакции 1927 г. с изменениями по 1-е июня 1928 г. — 3 е офиц. изд. — Х. : Юрид. изд-во Наркомюста УССР, 1928. — 120 с.
3. Об усилении уголовной ответственности за хищение оружия и огнестрельных припасов : постановление ЦИК и СНК СССР от 6 февраля 1929 г. // Собрание законов и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства СССР. — 1929. — I отд. — № 1-19. — Ст. 91.
4. Про відповідальність за незаконних схов пальної зброї : постанова РНК УРСР від 28 вересня 1929 р. // Збірник законів та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. — 1930. — № 1. — Ст. 2.
5. Про внесення змін і доповнень до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів Української РСР : указ Президії Верховної Ради Української РСР від 27 червня 1961 р. № 342а-05 // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1961. — № 28. — Ст. 342.
6. Про внесення доповнень і змін до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів Української РСР : указ Президії Верховної Ради Української РСР від 14 жовтня 1974 р. № 3130-VIII // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1974. — № 44. — Ст. 445.
7. Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу Української РСР : указ Президії Верховної Ради Української РСР від 12 січня 1983 р. № 4571-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1983. — № 4. — Ст. 50.
8. Про внесення змін і доповнень до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів Української РСР : указ Президії Верховної Ради Української РСР від 10 вересня 1962 р. № 461а-06 // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1962. — № 37. — Ст. 461.
9. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів Української РСР : указ Президії Верховної Ради Української РСР від 27 червня 1986 р. № 2444-XI // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1986. — № 27. — Ст. 539.
10. Адміністративний кодекс УСРР : офіційне видання. — Х.: Юрид. вид-во Наркомюсту УРСР, 1928. — 190 с.
11. Адміністративний кодекс УСРР зі змінами та доповненнями на 15 листопада 1935 року : офіційний текст з додатками систематизованих матеріалів ; за ред. М. Рахунова. — К. : Радянське будівництво і право, 1935. — 246 с.
12. Про адміністративну відповідальність за порушення порядку заняття кустарно-ремісничими промислами і за заняття забороненими промислами : указ Президії Верховної Ради Української РСР від 16 лютого 1978 р. № 3085-IX // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1978. — № 9. — Ст. 164.
13. Кодекс Української РСР про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. — Дод. до № 51. — Ст. 1122.
14. Об объявлении «Положения об Отделе по выдаче разрешений на оружие и копировальные аппараты Главного управления милиции Министерства государственной безопасности СССР и его аппараты на метах» приказ МГБ СССР от 16 августа 1951 г. № 00607 // Державний архів МВС України. Ф. 45 Накази, розпорядження, циркуляри, директиви, вказівки, постанови колегії (рішення протоколи) МВС СРСР. 1939 — 1991. — Оп. 5. — Справа 31. — С. 257-259.
15. Об утверждении Инструкции о работе органов внутренних дел по осуществлению разрешительной системы : приказ МВД СССР от 4 июня 1969 г. № 0350 // Державний архів МВС України. Ф. 45 Накази, розпорядження, циркуляри, директиви, вказівки, постанови колегії (рішення протоколи) МВС СРСР. 1939 — 1991. — Оп. 1. — Справа 483. — С. 256-260.
16. Пособие участковых инспекторов [б.д.] // Державний архів МВС України. Фонд 54. Департамент громадської безпеки. 1940 — 2005. — Оп. 1. — Справа 602. Узагальнені статистичні відомості, справи т.ін. матеріали щодо роботи дозвільної системи. — С. 47-55.
17. О дальнейшем совершенствовании правового регулирования деятельности советской милиции : постановление Совета Министров СССР от 8 июня 1973 г. № 385. — [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://docs.cntd.ru/document/902087698>